

Duurzaamheid

Marian Maaskant,
m.maaskant@cicerozorggroep.nl

Cicero Zorggroep

- ouderenzorgorganisatie in Zuid-Limburg
- ±3.500 cliënten
- ±2.500 medewerkers en 700 vrijwilligers
- intra-, semi-, extramurale zorg
- 13 zorgcentra

cliënt centraal, medewerker cruciaal

Duurzame zorg

- ondertekening Green Deal Zorg 2.0 en 3.0
- uitwerking van beloften via certificering MilieuThermometer Zorg (MTZ)
- nu: zes locaties zilver, dit jaar hopelijk 7^e locatie

Waarom?

- hart en verantwoordelijkheid voor het mens, dier, milieu
- (waarschijnlijk) vereiste bij zorginkoop, financiering

Maar: cliënten centraal en medewerkers cruciaal

NB!

- MilieuThermometer Zorg is een fijn hulpmiddel
- Duurzame zorg is meer dan dat!

Onderwerpen MTZ / niveau

15 onderwerpen met diverse vereisten:

milieumanagement, energie, water en afvalwater, gevaarlijke stoffen, lucht, afval, catering en voeding, reiniging, schoon en zuinig vervoer, inkoopbeleid, vastgoed, groenbeheer, gezondmakende omgeving, groene zorgprofessional, innovatie

118 vereisten totaal (cure/care): verplicht/extra

Niveaus MTZ: goud, zilver, brons

Vereisten ...

- Veel wordt Cicerobreed verantwoord (commissie duurzaamheid):
  - Scheelt uiteindelijk werk (verantwoording geldt voor alle locaties)
  - En... zorg niet onnodig belasten
- Maar!!!!
  - Heel duidelijk inbreng vanuit locaties: het is hún certificaat

Voorbeeld swill

Preventie van Swill (etensresten)

Verplichte vereiste

Nummer: 7.1

Doel: Het voorkomen van swillafval (etensresten) van de door de instelling verstrekte patiëntmaaltijden.

Eis: De instelling voorkomt het ontstaan van swillafval bij patiëntmaaltijden door één of meer van de volgende maatregelen:

- Op de dag zelf de maaltijdbehoefte opnemen;
- Keuze geven uit klein, middel of grote portie;
- Verhogen van het aantal eetmomenten per dag (zoals bijvoorbeeld tot zes of meer eetmomenten);
- Afbestellen maaltijden indien dit niet meer nodig;
- De keuzemogelijkheden tussen verschillende gerechten beperken;
- Warme maaltijden 's avonds verstrekken (minder bewoners-patiënten zijn 's avonds onverwacht afwezig);
- Werken met ingevroren maaltijden;
- Koud portioneren;
- Gebruik maken van afdelingskeukens.

In geval deze taak in het kader van passende zorg geheel bij de patiënten/bewoners is neergelegd, volstaat het aantoonbaar aanbieden van voorlichting door een poster ter voorkoming van de productie van etensresten.

Toelichting: Swill is voedselafval (van het Engelse woord voor “varkensvoer”). Het grootste verschil met gft-afval is dat dat alleen mag bestaan uit resten van onbewerkte groenten, fruit en tuinafval. Swill containers worden daarom ook altijd omgewisseld door schone gedesinfecteerde containers. Steeds meer instellingen weten de omvang van swill terug te dringen van 30-40% naar 10-20%.

Voorbeeld swill

Verantwoording: De locaties van Cicero Zorggroep hebben vergelijkbare manieren van maaltijdbereiding- en verstrekking. De warme maaltijden worden in de betreffende keukens bereid en via componentenkeuze aangeboden. Er wordt gewerkt met 4 seizoensgebonden cycli van elk 5, 5 en 3 weken. Start: doorgaans de eerste maandag na de seizoenswisseling. Menucyclus herfst 2020 is als voorbeeld toegevoegd; dit is jaarlijks in grote lijnen gelijk. Evaluatie van de volledige menucyclus vindt plaats in het najaar.

2024

Locatie ***:

Keukenproces:

In de keukens worden dagelijks 59 warme maaltijden bereid. We hanteren maar **één menu (diner)**, waarbij wel rekening gehouden wordt met negatieve keuzes van onze bewoners. Staat er een negatieve keuze op het menu, wordt er een alternatief geboden. Verder worden maaltijden bij slikproblemen, op advies van de logopedist, afwijkend aangeboden als een gemalen maaltijd of homogene maaltijd. De warme maaltijd is kant en klaar. Dit is in het verleden zo ingeregeld. *** had geen eigen keuken met kok. Mogelijk gaan we in de nabije toekomst vers (meer) koken.

Plantaardige voeding:

In de keukens wordt **1 x per 2 weken een vegetarische maaltijd** bereid. Hierbij zijn we wel afhankelijk van het vegetarische aanbod van leverancier en dit is niet altijd smaakvol. We hebben een kleine proefsessie gedaan en zijn tot de conclusie gekomen dat we zelf toevoegingen zullen moeten doen om wel een smaakvolle maaltijd te creëren. Met de nodige creativiteit moet dit lukken.

Portiegrootte:

Om te voorkomen dat porties te groot/klein zijn wordt gebruik gemaakt van **portioneerlepels**. Deze portioneerlepels zijn ook op de afdelingen aanwezig. De voedingsassistenten en zorgmedewerkers signaleren tijdens de maaltijden of de porties nog kloppen of dat er iets aangepast dient te worden. Dit wordt doorgegeven aan de keukens. Tevens bezoekt onze senior medewerker catering wekelijks ook een afdeling. Hierdoor hebben we de gewenste portiegrootte van al onze bewoners continu goed mogelijk in beeld.

Voedselresten:

Locatie *** doet **vrij weinig** op het gebied van **voedselresten opnieuw inzetten** in een andere variant. Porties zijn afgestemd op het aantal bewoners. Hooguit wordt er een eiersalade gemaakt van overgebleven gekookte eieren. Soepen worden bereid op een andere locatie. Er is ook op de meeste dagen soep en vers fruit voor het personeel. Het valt op dat deze soep op bepaalde dagen niet/minder wordt genuttigd. Alles wat overblijft gaat nu weg. PvA: De **keuken gaat dit monitoren** (welke soep wordt minder gegeten? Op welke dagen wordt er minder soep gegeten?) Hierop worden acties uitgezet. Bijvoorbeeld: Bepaalde soepen niet meer serveren, op bepaalde dagen geen soep.

Voorbeeld: medicijnen

Medicijnen in afvalwater preventie Verplichte vereiste

Nummer: 3.3

Doel: Voorkomen van milieuvervuiling door verkeerde afvoer van medicijnresten.

Eis: Er is aantoonbare preventie van het lozen van vloeibare en vaste medicijnresten via wasbakken, toiletten of restafval. Hiervoor zijn in ieder geval aanwezig:

- instructies over het correct afvoeren van medicijnresten;
- inzamelvoorzieningen voor oude of ongebruikte medicijnen.

Toelichting: Dit betreft niet de medicijnresten die als uitscheiding van de patiënt via het toilet in het afvalwater terecht komen.

Voorbeeld: **medicijnen**

Verantwoording:

Cicero heeft een actueel medicatieprotocol (=theorie)

- Retourmedicatie in retourmedicatiebak met éénrichting-klep in afgesloten ruimte
- Dat gaat in grote blauwe ton
- Apotheek:
  - haal die ton op
  - zorgt voor gedegen afvoer (verantwoording apotheek)
- .... (nog wat meer)...

En vooral: ter plekke bevragen van medewerkers
(=praktijk)

Wat merken cliënten en medewerkers?

Deels niets: onderhoud ketels, filters, energie via zonnepanelen, data Cicero op openbare site, elektrische bedrijfsauto's, ...

Medewerkers merken meer dan cliënten

Deels wel, maar geen/nauwelijks last: doseersystemen op machines, meten swill, minder levermomenten, waterbesparende douchekoppen, 1/2 / stopknop toiletspoeling, onkruidbestrijding, medicatieafvoer,...

Deels wel, eventueel wennen: afvalscheiding, zonwering, duurzame(re) voeding, schoonmaak, hergebruik meubilair, incontinentiemateriaal, servies, bevorderen bewegen, info in Cicerone, ...

Gedrag: airco/ramen, afval scheiden, vermijden voedselresten, belevingsgerichte schoonmaak, ...

Duurzaamheidsjaarverlag

- Laten zien wat we:
  - doen
  - wilden bereiken
  - hebben bereikt
  - niet hebben bereikt
  - willen gaan bereiken
- Is een vereiste van MTZ
- Product in wording

Cicero gaat voor duurzame zorg

Duurzaamheidsjaarverlag 2023 Cicero Zorggroep

Cicero Zorggroep gaat haar cliënten een goede kwaliteit van bestaan en levert daar bijdragen aan. Tegelijkertijd heeft Cicero de intrinsieke motivatie en sociale verantwoordelijkheid om ook bewust bezig te zijn met duurzaamheid. Client centraal, medewerker cruciaal en draaielen zo duurzaam mogelijk. Cicero conformeerde zich daarom aan de Green Deal Zorg 3.0 en laat locaties

Het duurzaamheidsjaarverlag is vastgesteld door de directie, mei 2024.

Milieuthermometer Zorg

Locatie Schuttershof behaalde in 2023 niveau Zilver. De locaties Aan de Bleek, Cicero Bleekste, Ave Maria, 1 Brook, Plus en Op den Torenhadden al niveau Zilver.

Green Deal Zorg 3.0

Cicero ondertekende in december 2022 de Green Deal Zorg 3.0. De vijf thema's in de Green Deal Zorg zijn:

1. Gezondheidsbevordering
Actieve inzet op gezondheidsbevordering.
2. Kennis & bewustwording
Vergroten van kennis & bewustwording, duurzaamheid in de curricula van zorgonderwijs.
3. CO₂-reductie
Verlagen van CO₂-uitstoot, met als doel 50% CO₂-reductie in 2025 en Klimaatneutraal in 2050 voor verpleeg en verzorg.
4. Circulair
Verminderen van primair grondstoffengebruik, met als doel 25% minder restafval in 2025 en maximaal circulaire zorg in 2050.
5. Mediciëren
Terugbrengen van de milieubelasting door medicatiegebruik.

Bij de onderwerpen van dit jaarverlag staan de bijbehorende thema's van de Green Deal Zorg 3.0.

Leuke initiatieven

Schuttershof kreeg dit jaar het zilveren MTZ-certificaat. Daarom lichten we een bijzonder initiatief van deze locatie toe.

In 2023 schreven we een prijenslag af voor duurzame projecten binnen Schuttershof. De drie beste voorstellen waren:

- het vervangen van papieren placemats door duurzame placemats;
- het creëren van een plakkaat met bloemen voor besonnen;
- opvang van regenwater in regentonnen.

Deze ideeën gaan we realiseren. Zo proberen we duurzaamheid op allerlei manieren onder de aandacht te krijgen en te houden van alle gebruikers van de locatie, zodat iedereen op zijn eigen manier hieraan een steentje kan bijdragen!

SAMEN WERKEN WE AAN DUURZAME ZORG VOOR EEN GEZONDE TOEKOMST

 cicero
zorggroep
thuis | revalidatie | wonen

www.cicerozorggroep.nl/duurzaamheid

Ervaringen en adviezen

- Medewerkers / cliënten van locaties zijn enthousiast: er is doorgaans intrinsieke motivatie
- Ondersteun én maak locaties verantwoordelijk
- Belang van locatie-unieke projecten

- Betrek de centrale en lokale cliëntenraden
  - Advies- en instemmingsrecht
- Informeer OR
- Zorg voor goed lopende processen (bv. opvolgen van onderhoud, afval)

Ervaringen en adviezen

- Veel vereisten waren al op orde, maar nog niet (voldoende) verantwoord
- Vereisten zijn van heel diverse aard; dús veel medewerkers betrokken bij verantwoording
- Het is geen extra, het is deel van ieders werk

Ervaringen en adviezen

- Sluit je aan bij:
  - coworkingspace van MPZ (4x per jaar, appgroep); regionaal
  - MPZ: week zonder afval, zorg voor energie

Ervaringen audit

- Niet gericht op fouten ontdekken
  - Samen werken aan duurzame zorg
  - Vereisten twee weken van te voren gedeeld met auditor
  - Dagdeel Cicerobrede vereisten bespreken
  - Dagdeel locatiebezoek
-
- Niet alles was op orde, mooie leerervaring!

**VERBETER
DE WERELD**

BEGIN

Loesje

